

Dragan Martinović, veliki majstor Velike nacionalne lože Srbije

Masoni su slobodni ljudi na dobrom glasu

Velikoj nacionalnoj loži Srbije pripadaju mnoga braća iz Bijeljine, Banjaluke i drugih gradova u BiH. Kada će ta braća poželeti da osnuju samostalne radionice u svojim gradovima, to je stvar njihove odluke. Oni sada dolaze u Sremsku Mitrovicu, Novi Sad, Beograd, čak i u Prijepolje. Ali, onog momenta kada se po masonskom zakonu budu stekli uslovi da formiraju novu veliku ložu u BiH i zatraže svetlo od Velike nacionalne lože Srbije, sigurno je da ćemo pomoći, jer je naša obaveza da pomognemo braći

D. Kovačević, S. Bižić

U Banjaluci je 15. septembra u organizaciji Fakulteta za poslovni inženjering i menadžment održano predavanje o masoneriji. Prema riječima direktora Ljubiše Mladenovića, ta visokoškolska ustanova nastoji da svojim studentima pruži široko i moderno obrazovanje, a gostovanje velikog majstora Velike nacionalne lože Srbije Dragana Martinovića predstavljalo je priliku za upoznavanje sa najvažnijim karakteristikama fenomena slobodnog zidarstva, bez čega nije moguće potpunije razumijevanje savremenog svijeta i ljudske istorije. U razgovoru za „Novi Reporter“, Dragan Martinović, u „profanom“ životu akademski slikar iz Sremske Mitrovice, objasnio je svoj odnos prema podjelama u srpskoj masoneriji i naglasio da nije tačna nedavna medijska vijest da poslije osnivanja Velike ujedinjene lože Srbije, 8. juna ove godine, svi slobodni zidari u državi djeluju pod jednim krovom: „Takozvani ujedinitelji su, zapravo, članovi koji su napustili regularne, punopravne, osvetljene velike lože. Nažalost, to je samo marketinški čin. Međutim, ta negativna posledica imala je i pozitivnu dimenziju, pošto je u isto vreme krenula intenzivna komunikacija između Velike nacionalne lože, Velike regularne lože i budućeg Velikog orijenta, sa željom da zauzmu zajednički stav, odnosno, da u slučaju nemasonskog ponašanja tih koji se predstavljaju kao ujedinitelji imamo jednak odnos kako da zaštitimo masonsku ideju i masonsko bratstvo.“

Dragan Martinović, veliki majstor Velike nacionalne lože Srbije

Novi Reporter: Da li u slobodnom zidarstvu postoji vrhovni autoritet, svojevrsna „majka svih loža“, koja jednim pripisuje regularnost, a drugima je negira?

Martinović: Takvu interpretaciju zastupa prvenstveno Engleska, koja je sama sebi dala primat u tradiciji i istoriji. Istina je da su najstariji masoni – Škoti, ali oni nikada ne insistiraju na tome i nikome ne određuju nikakve zabrane. Obe vrste loža, i takozvane regularne lože i one koje nisu priznate od Engleske, poštuju „Anedersonovu konstituciju“. Ipak, engleska loža na nekorektan način uslovljava svoje priznanje.

Koje važne političke i društvene događaje u proteklih petnaest godina na prostoru bivše Jugoslavije možete da označite kao situacije sa uspješnim ili neuspješnim uticajem slobodnih zidara?

U vreme mog prijema, 1993. godine, čekić je držao veliki majstor Velike lože Jugoslavije Zoran Nenezović. On je tada govorio da se za sve situacije koje treba da se dogode u ondašnjoj Jugoslaviji prvo naprave eksperimenti u jednoj masonskoj organizaciji - maketi države. Delimično je preterivao, ali je u dobroj meri bio u pravu. Istorijski događaji na ovom terenu imaju relativno tesnu vezu sa tokovima u masonskoj operaciji. Povezani su sa činjenicom da masonerija ima dva suštinska ogranka. Za englesku liniju bih smeo da kažem da je dogmatska i „tradicionalistička“. Drugi, francuski ogranak je liberalniji, ali sadrži više filozofskog i duhovnog smisla. Ta dva pola svoje različite stavove reflektuju na prostor na koji imaju uticaj. Masoni su uvek bili u prilici da utiču na politički život samom činjenicom da su izabrani kvalitetni ljudi. Nisam baš prosvেćen da kažem da je dobro ispalo, jer je loše ono što se desilo

našoj bivšoj domovini. Ipak, nije odrađeno na masonski način. Mnogo toga moglo se završiti bez krvoprolića i rata.

Kako su se protivrječni ciljevi engleske i francuske masonerije preplitali na našem prostoru?

Sam čin buđenja masonskih organizacija u svim zemljama nekadašnjeg istočnog bloka u startu je začinjen voljom Engleske da svuda pusti svoje pipke. Putem Momčila Stankovića, Srbina koji je bio jedini stranac u francuskom Vrhovnom savetu u njegovoj istoriji, francuska masonska organizacija začela je obnovu masonske organizacije u Srbiji. Međutim, na volšeban način pojavila se Nemačka i unela svetlost. To je učinila u Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj i gde god se ukazala prilika. Inače, francuska masonerija je pre Drugog svetskog rata svojom svetlošću bukvalno prekrivala prostor od Pariza do Urala i od Istanbula do Jerusalima. Geopolitički uticaji očigledno se prenose i preko masonskih organizacija, pa su Anglosaksonci sve učinili da uskrate mogućnost širenja Francuzima ili da ih preduprede svojim ulaskom u određeni prostor. Zato u svim zemljama istočnog bloka postoje minimalno po dve velike lože, jedna koja je okrenuta Engleskoj i druga koja je okrenuta Francuskoj.

Da li su srpski masoni sa sigurnošću utvrdili koje su krupne istorijske figure ovog podneblja pripadale slobodnim zidarima?

Srpski masoni nisu u poziciji da poznaju svoju istoriju, zato što je odmah posle Drugog svetskog rata veći deo dokumentacije završio u arhivama Ozne, Udbe i sličnih službi. Deo dokumentacije odneli su Rusi u Sankt Peterburg, kao oslobodioci Beograda. Nijedna od živih velikih loža, koja za sebe kaže da nastavlja tradiciju predratne Velike lože Jugoslavije, nije smogla ni organizacionih ni drugih mogućnosti da se posveti toj materiji i da traga po arhivama Sankt Peterburga. Meni, kao velikom majstoru Velike nacionalne lože koja je dobila svetlo od Francuske, poznato je da ogromna količina arhivskog materijala u vezi sa srpskom masonerijom postoji i u Nacionalnoj biblioteci Francuske i u arhivu Velike lože Francuske, ali, jednostavno, još niko od braće nije iskazao želju da se odrekne svoje porodice na nekoliko godina i ode da se bavi tim.

Kakav je odnos Velike nacionalne lože Srbije prema slobodnim zidarima koji pripadaju engleskoj liniji masonerije?

Velika nacionalna loža Srbije, poučena stavom svoje „majke“ Francuske, kaže da je brat svaki inicirani čovek, odnosno, svako ko je vidio ritual prijema u učenički stepen, nezavisno od toga kojoj obedienciji pripada. Ako on zna na koji način treba da se predstavi kao mason i traži ulazak u hram, on će ga dobiti. Razlikujemo se od ostalih loža sa prefiksom „regularna“, jer oni na insistiranje Nemačke i Engleske kažu - mi u hram primamo samo one koji pripadaju obediencijama priznatim od Engleske. Time automatski skaču sebi u usta, kao i Andersonu koji je rekao da je brat svako ko je prošao inicijaciju.

Ko okuplja više slobodnih zidara – takozvane regularne lože ili one koje su pod patronatom Francuske?

Velika nacionalna loža Srbije nastala je iz Velike lože Jugoslavije, koja se uspavala i praktično prestala da postoji činom izdvajanja 95 odsto članstva i njihovim formiranjem Velike nacionalne lože Srbije. Znači, Velika nacionalna loža ima u svom sastavu, zajedno sa mnom, ljude koji od 1990. žive masonski život na tlu Jugoslavije. Nije bez značaja ni broj članova, međutim, mnogo je važniji kvalitet članova i to ne u smislu profanih merila, kao što je to, na primer, dobra pozicija u društvu zahvaljujući stepenu obrazovanja. Mi gledamo da to budu časni i moralni ljudi, koji su odani svojoj organizaciji i spremni da ozbiljno rade. Taj simbolički masonski rad merljiv je u činjenici da je Velika nacionalna loža Srbije do sada izdala preko deset knjiga. Na nekim knjigama radili su i timovi braće po dve-tri godine. To su ozbiljni i kvalitetni masonski radovi, dok se ostale obediencije nisu tim bavile. Usmeni prenos misli kratkoročniji je od onog što ostaje u pisanoj formi i stoji na raspolaganju budućim generacijama. Kao veliki majstor Velike nacionalne lože ne želim da se poredim ili takmičim, samo hoću da poručim ostaloj braći - radite na masonskim stvarima, a ne na profanim, dnevopolitičkim, prolaznim i beznačajnim rezonima.

Nedavno se u ovdašnjim medijima pojavila informacija da se Velika loža BiH zalaže za „jedinstvenu Bosnu u Hercegovinu“, a u RS se pod tom odrednicom, uglavnom, podrazumijeva država bez entiteta. Da li je javno izjašnjavanje o političkim pitanjima utemeljeno u masonskoj tradiciji?

Masonima je zabranjeno da u svojoj loži govore o politici i veroispovesti, što se odnosi i na javno istupanje s takvim sadržajem. Neko u svoje ime i sme da kaže lični stav, ako je u politici, a zna se za njega da je mason. Međutim, ako se jedna velika loža oglasi na način koji može da ima implikacije na svakodnevni politički život, to je nemasonski čin. To je ogromna šteta, i za tu obedienciju i za njeno okruženje. Masoni se uvek bore za toleranciju i međusobno razumevanje. Znači, ako postoje

dijametralno suprotni stavovi u dnevno-političkoj situaciji, tu treba smiriti, a ne podgrevati strasti. Treba naći mudro i dugoročno rešenje. Masoni nikada nisu bili bez uticaja na politiku, ali to ne treba raditi putem javne proklamacije otvorenog stava. Sloboda misli i izražavanja masonska je svetinja i pravi način da se odluči o nečemu. Znači, kada je u pitanju sudbina jednog naroda ili države, za to postoji referendum i nema potrebe da se iznosi javni stav. Na ovom prostoru često se primenjuje metod zamene teza, odnosno, dolazi do zloupotrebe organizacija, posebno masonske organizacije koja je mističnog karaktera. Recimo, u vreme Miloševića u Srbiji masonska organizacija bila je dežurni krivac za mnoge probleme. Gde god se nije mogao naći drugi krivac, tu je bila masonska organizacija. Naravno da narodu tek tada ništa nije bilo jasno, što je idealan teren za generalizaciju. To je, opet, šteta za slobodu, jednakost i bratstvo.

Slobodan Milošević je početkom devedesetih godina imao susret sa Zoranom Nenezićem, prvim velikim majstorom obnovljene Velike lože Jugoslavije. Da li je taj sastanak uticao na kasniji položaj masonerije u Srbiji?

Mislim da kontakt Zorana Nenezića i Slobodana Miloševića suštinski nije imao nikakvu težinu, ni sa masonske, ni sa političke tačke gledišta. Koliko sam ja znao Nenezića, smatram da je to i jednom i drugom bio marketinški potez. Šta se iz tog marketinga izrodilo, svi znamo.

Da li Velika nacionalna loža Srbije namjerava da „unese svetlo“ u RS, nezavisno od postojeće Velike lože BiH? Može li se vaš dolazak u Banjaluku posmatrati i u tom kontekstu?

U Italiji, recimo, postoji 46 velikih loža. U svim okolnim zemljama postoje po dve, tri, pa i više velikih loža. U Sloveniji sada imamo slučaj da su se zbog internih kadrovskih nesporazuma, od pet slovenačkih loža, dve stavile na raspolaganje prethodnom i aktuelnom velikom majstoru, a tri su se stavile na raspolaganje kandidatu za velikog majstora, koga je aktuelni veliki majstor momentalno suspendovao. Velikoj nacionalnoj loži Srbije pripadaju mnoga braća iz Bijeljine, Banjaluke i drugih gradova u BiH. Kada će ta braća poželeti da osnuju samostalne radionice u svojim gradovima, to je stvar njihove odluke. Oni sada dolaze u Sremsku Mitrovicu, Novi Sad, Beograd, čak i u Prijepolje. Ali, onog momenta kada se po masonskom zakonu budu stekli uslovi - da postoje tri potpune lože, koje svojom voljom na osnivačkoj skupštini donesu odluku da formiraju novu veliku ložu u BiH i budu zatražili svetlo od matične lože u kojoj su inicirani, od Velike nacionalne lože Srbije, sigurno je da ćemo pomoći, jer je naša obaveza da pomognemo braći. Mi moramo izaći braći u susret.

Obične smrtnike pri pomenu masonerije, uglavnom, zanima inicijacija u slobodno zidarstvo. Koje uslove za prijem u ložu treba da ispuni potencijalni mason?

Potrebno je da bude slobodan čovek na dobrom glasu. To je jedini uslov. Postoji opšta predrasuda da je neophodno biti bogat, obrazovan, društveno i politički pozicioniran. To nema nikakav značaj. Važni su čast, moral i lična, unutrašnja želja čoveka da postane mason. Masonska organizacija nema pravo da nikoga poziva ili vrbuje, ali ima obavezu da izađe u susret onome ko izrazi želju da uđe u svet masona. Da bi to učinili, moraju da garantuju za njega, da provere da li je stvarno častan i slobodan čovek, a pod terminom „slobodan“ ogromno je polje koje treba preispitati.

Čija procjena je relevantna, kada je riječ o kategoriji časti i dobrog glasa prilikom inicijacije u slobodno zidarstvo?

Kada neko zatraži da uđe u hram, potrebna su minimalno dva garanta, odnosno, dva brata koji su već majstori i unutra su najmanje tri godine, da daju svoj glas da su spremni da garantuju za njega, a onda sva braća glasaju u toj loži na čija vrata on kuca. Ukoliko se desi da taj dobije tri crne kuglice ili negativna glasa, on je zauvijek neko ko ne može ući u ložu. Ako se desi da dobije jednu ili dve crne kuglice, njegov prijem odgađa se do daljnjeg, minimalno na godinu dana, da bi se kod ove dvojice što su dali crne kuglice ustanovilo šta su razlozi da negativno glasaju i da bi se dalo vremena, ukoliko je nešto što je moguće izmeniti, da sam taj koji kuca na vrata to izmeni u narednih godinu-dve.

Da li je masonerija i dalje zatvorena za ženski pol?

Prva podela u masoneriji bila je na one koji poštuju „Andersonovu konstituciju“ i one koji su spremni da neke detalje iz „Andersonove konstitucije“ ne ispoštuju do kraja. Ovi drugi kažu da je moguće raditi ritualni rad i bez prisustva Biblije u hramu i da je moguće primati i žene. Recimo, u ložama Velikog orijenta najčešća praksa je da žene rade odvojeno od muškaraca i da primaju muškarce u svoje hramove, ali ima slučajeva i da muškarci u Velikom orijentu prime žene na rad. Velika nacionalna loža Srbije striktno se drži „Andersonove konstitucije“ i ne prima žene na rad. Ali, „Andersonova konstitucija“ ne zabranjuje odlazak muškaraca kod žena na rad i članstvo Velike nacionalne lože stoji na raspolaganju svojim sestrama, a to su najčešće supruge ili kćerke, da im pomognu oko njihovih početaka, jer ženska masonerija nije mlada. Postoji 12 godina, ali je malobrojna. Ima kvalitet koji su muškarci u svim obedijencijama prevideli, a to je spori izbor i postepeno napredovanje. Mogu da

kažem da u nekim dimenzijama muškarci mogu da zavide ženama na njihovom ozbiljnom bavljenju suštinskim masonskim pitanjima.

Poznati slikar Dragan Malešević Tapi bio je uticajni slobodni zidar, koji je i vas uveo u masoneriju. Da li znate više od ostalih o njegovom burnom životu i nejasnoj smrti?

Dragan Malešević Tapi za mene je prvo bio kolega, drag prijatelj i na kraju brat. Sve nedoumice bile su povezane sa njegovim ranim mladalačkim danima i sa „dečjim nestašlucima“, kako je on to zvao. Upoznao sam se s njim kada je bio u zreloj dobi, 1986. godine, tako da o tome nemam šta da kažem. Znam ga samo kao izvanrednog kolegu i brata. On je bio harizmatičan i stvarno je predstavljao ključnu ličnost. U momentima kada su drugi bili veliki majstori, on je, ustvari, bio najveći među velikim majstorima. Braća su se uvek okupljala oko njega, jer je u sebi imao nešto što je svetinja za sve nas, a to je ta plamteća zvezda, energija koja je privlačila ljude, osvetljavala ih, davala im volju. Mislim da je njegova smrt više povezana sa tajnovitim delom njegovog bića, koji je u tolikoj meri bio radoznao da se u Beogradu ništa nije dogodilo, a da on u roku od pet minuta to nije znao. Mnogo je znao i imao je sve manje volje i želje da čuti. Ja sam ga više puta opominjao, međutim, on je stalno govorio - ne mogu, ne mogu, moram da kažem. Smatram da njegova smrt nije na najadekvatniji način prikazana u javnosti, da je ostala misterija i za njegovu porodicu i za sve nas kao braću.

Pripadnost vitezovima templarima ističete kao bitan dio vaše biografije. Da li je to u koliziji sa slobodnim zidarstvom?

Niko zapravo ne zna da li je preživio templarski red, kao drevni red čije je uništenje počelo u srednjem veku, na onaj čuveni datum - petak, 13. oktobra 1307. Nije jasno da li su današnji templari nastavljači tog reda, zato što sada postoji više templarskih redova i svaki za sebe tvrdi da nastavlja tradiciju starog reda. Ja pripadam redu vitezova templara koji se zove „Ordo Supremus Militaris Templi Hierosolymitani“, što znači Vojni red vitezova hrama Jerusalima. To je sigurno najbrojniji i najbolje organizovani red. U kojoj meri je u vezi sa masonskom organizacijom, imao sam priliku da vidim u Beogradu, kada je bio skup templara iz celog sveta. Tada sam prepoznao jednog brata iz Francuske i pitao ga da li ima još braće masona. Ispostavilo se da je više od 70 odsto muških templara tog momenta pripadalo i masoneriji. To su organizacije koje se stalno prepliću i preklapaju kroz vreme i prostor.

Može li se ista konstatacija primijeniti i na odnose masona sa Redom malteških vitezova?

Malteški vitezovi su i danas najbliži Vatikanu, a postoji više redova, odnosno, slojeva tih vitezova. U najuži krug vitezova malteškog reda mogu da uđu isključivo pripadnici plave krvi i veliki zaslužnici Katoličke crkve. Za mene je bila začuđujuća informacija da je Boris Jeljcin postao malteški vitez. Malteški vitezovi i templari imaju istorijske dodirne tačke, znači, zajedničkog osnivača i sukob koji se dogodio posle papine odluke o ukidanju templara 1312. godine. U borbi protiv templara, veliki majstor malteškog reda imao je ideju da spoji templarski i malteški red i da u toj objedinjenoj varijanti ima ključnu ulogu. Razgovarao sam sa nekim malteškim vitezovima, imao sam prilike da ih sretnem. Svi smo mi svesni te istorijske činjenice o sukobu. Međutim, vreme je učinilo svoje, 700 godina je prošlo, tako da niko nije time opterećen. Ali, i jednima i drugima je ta činjenica, ipak, u svesti. Mislim da prilazimo jedni drugima sa dozom opreza, kroz sećanje šta se desilo velikom majstoru templara Žaku de Moleu, koji je stradao na lomači 1314. godine.

Iz Katoličke i Pravoslavne crkve često su se kroz istoriju mogle čuti teške riječi o slobodnim zidarima. Da li su masonerija i hrišćanstvo trajni i nepomirljivi protivnici?

Masoni su neka svoja znanja i deo tradicije preuzeli od templara. Boraveći u Jerusalimu, u pupku hrišćanstva, templari su došli do određenih spoznaja, To se događalo 1.200 godina nakon Hristove smrti, a u tom periodu promenjeno je mnogo toga od pravog, suštinskog sadržaja Biblije, što je predstavljalo trn u oku Vatikanu. Templari su shvatili da je Biblija prilagođavana trenutnim političkim potrebama Vatikana i tada su postali neprijatelji. Kao naslednici i zaštitnici templarskog reda u najkritičnijim momentima, masoni su automatski postali neprijatelji, prema principu „prijatelj mog neprijatelja je i moj neprijatelj“. Za razliku od Katoličke crkve, Pravoslavna crkva nikada nije zvaničnim dokumentom anatemisala masonsku organizaciju. Vladika Nikolaj Velimirović, metropolit Stefan Stratimirović i Njegoš u masonskoj literaturi poznati su kao pripadnici masonske organizacije. To Crkva nikada nije opovrgla, ali nije htela ni da prihvati. To i dalje ostaje enigma, zato što nema pouzdane dokumentacije i zbog toga što su, u slučaju nekih ljudi za koje je bilo rizično da se otkrije njihovo pripadništvo, postojale specijalne lože za čije članove je znalo samo starešinstvo te lože.

Masonerija je bila u stalnom konfliktu sa totalitarnim političkim sistemima, od fašizma do komunizma. U tom miljeu nastala je kovanica „judeomasonerija“. Kakva je relacija slobodnog zidarstva i jevrejstva?

Veza masonerije i judaizma počela se potencirati u vreme osmišljene i instalirane Oktobarske revolucije na prostoru carske Rusije. Ponovo je naglašena u vreme fašizma i širenja te kuge, a osnova za to nalazi se u silnoj masonskoj simbolici i masonskim relikvijama, koje mnogo toga crpe iz tradicije Starog zaveta i oslanjaju se na oznake koje su istovremeno i jevrejske. Recimo, ugaonik i šestar su samo jedan deo Davidove zvezde. Kada se doda treći trougao, dobija se puna Davidova zvezda. Priča o Solomonovom hramu, o Hiramu Abifu, sve je to povezano s prostorom koji je danas Izrael i budi direktne asocijacije na judaizam. Ali, suštinski, Jevreji i jevrejski narod ne stoje iza masonske misli. Masonska misao starija je od judaističkog shvatanja sveta, kakvog ga mi danas imamo.

Kako to da masonerija nikada nije imala velikog disidenta u svojoj dugoj istoriji?

To baš i nije u potpunosti tačno. Postoji jedan američki mason, koji je sada jedan od najvećih antimasonskih pisaca. Ima ljudi koji su napuštali masonsku organizaciju i posle toga negativno pisali o njoj.

Da, ali niko od njih nije postao globalno prepoznatljiv?

Verovatno snaga njihovih argumenata nije bila dovoljna da bi ih postavila na tako visoku poziciju. Drugog razloga nema. Možda postoji i određena svest bilo koga ko je prošao kroz inicijaciju da je dao jednu vrstu zakletve. Svako, pa i najnepošteniji čovek, zapita se - ako izdam zakletvu koju sam dao pred ljudima, šta ću pred Bogom?